

Disputatio medica inauguralis de mola

<https://hdl.handle.net/1874/340693>

DISPUTATIO MEDICA
I N A U G U R A L I S,
D E
M O L A,

Q U A M
DIVINO FAVENTE NUMINE
Ex auctoritate Magnifici D. Rectoris,
D. JOHANNIS van MUYDEN,

Jur. Utr. Doct., ejusdemque Facultatis in Illustri hac Academia
Ultrajectina Professoris Ordinarii, Dignissimi
N E C N O N

*Amplissimi Senatus Academici consensu, & Alma
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in **MEDICINA** honoribus, & Privilegiis
ritè, ac legitimè consequendis.

Publicè Eruditorum Examine subicit

JOHANNES WURGER, Serveff. Anhalt.
Ad diem 5. Julii horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō lōc LXXXVII.

VIRIS
INTEGERRIMIS INDUSTRIIS
VIGILANTISSIMISQUE
DOMINIS DOMINIS

JOACHIMO }
ET } WURGERIS,
HENRICO } Fratribus germanis

Mercatoribus Patronis Patruelibus instar Patris ad aras usque colendis Venerandis.

Hanc disputationem dedicare ac consecrare voluit debuit

Eorum Humillimus servus

AUCTOR.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

M O L A.

THESES I.

Tupenda naturæ phænomena majorem nullibi admirationem (me judice merentur, quam in monstrosa, & informi suorum corporum foetuum productione. Forsan iis hæc paradoxa videbuntur, quibus natur instar alterius numinis voluntate & ratione prædicti colitur: undè facile arbitrium liberum ipsi concedent, quosvis acervos suo more & norma disponendi, hos nempè ad ornatum, alios ad deformitatem &c. Sed melius edocti hæc soli D. O. M. relinquentes, ministranti naturæ minores titulos concedimus, hujus nominè tantum innuentes, ritam pressionem & motum fluidi in organis corporis solidi benè figuratis ad statum, augmentum, imò & declinationem, lege proprii motus suarum partium acquirendam. Undè in primo vita, in secundo actio, in tertio mors sese manifestat. Ex hisce non difficilè erit colligere nugæ scholasticas, quas de facultatibus suis imaginariis proferunt (ignorantiæ pef-

4 DISPUTATIO MEDICA

fimis asylis) à nobis explodi. Hæc etenim omnia debetur motui materiæ subtilissimæ, aqueas glabras, & fluiles partitulas rarefacientis, & propellentis, quarum ope salium acies ubique vicina corpora terrestria dividens, & perforans conaliculos, meatus, & interstitia sibi præparat, vel jam parata subingreditur minori, vel majori cum ferocia viam sibi patulam fingens, aut retinens. Hæc fluidorum pressio, quamdiu limites suos non excedit, nec superficiem corporum mutat, tamdiu dicitur corpus esse in statu naturali, sua figura & forma prædito. Sed è contra, ubi cavitates, alveoli, & superficies alio modo disponuntur, alicubi tantum lineamentis & motu observatis, dicitur monstrum; sin verò totaliter incongrua, nullibique fere vultui animali similis observetur instar alicujus chaos sive rudis indigestæque molis, dicitur Mola, de qua in præsentiarum agere animus est.

I I.

Grammaticis ipsius nominis, & derivationis sententiam liberam relinquimus, in transitu observabimus hoc, ut alia plurima nomina & verba Latina, à Græco vocabulo *μύλη* vel *μύλα* or-
tum sumere, unde etiam moles & pleraque incondita majora dura & immobilia corpora significationem suam traxere: ita ut non opus sit apertioribus verbis indicare, per hanc intendi pondus ali-
quod corporeum inconditum & inutile, uterum & partes vicinas gravans & obstruens. Belgicè *Suyger*, Germanicè *Ein Mohn-
kalb*.

I I I.

Si brevitatem in hac dissertatione amplecti non cogeremur, uteri & partium ei ancillantium structuram & functionem acuratus delinearem, verum sufficit hæc axiomata magis stringentia proposuisse: (1) omnia, vita vegetativa instruenda, determinatam & miris plicis intricatam figuram canilium (qui canales præcipuè pro vitâ illâ in arteriis & venis, vel iisdem æquiparandis visuntur) obtinuisse in solida tenella consistentia. (2.) Hanc figuram

figuram plerumque esse globosam, vel Sphæricam ut æqualius respondeat omni motui partium fluidarum quæ alias in hanc aut illam partem magis premerent, & difficilius cursum suum absolverent, undè læsiones vel stagnationes fierent. (3.) Glandulas, imò & in vegetabilibus gemmas arborum &c. tot esse quasi ovulâ suo modo figurata, per quæ succi convenientes elaborantur, & depurantur mirâ transcolatione, & metamorphosi. (4.) Omnia hæc posse, & debere, antequam vitam suam ineant, referari fortu & irroratione humoris specifici, illorum poris & meatibus convenientis, ut dein magis explicata materiæ subtilis & corpusculorum illis appropriatorum motum & appositionem admittere possint. (5.) Tenellam hanc structuram magis quam ceream esse, omnibus figuris ineundis aptam: imo hanc ipsam figuratorem internam non semper in suo primordio unam eandemque existere.

I V.

E Præcedentibus sequentes formabimus hypotheses. (1.) affluentiam materiæ nimiam potuisse plicas aliorum præcipue vasorum & partium, non autem venarum, (iis enim destructis cessat vegetatio) &c. per levem collisionem, concussionem & angustationem nimiam inordinato & inconcinno modo disponere. (2.) Ratione loci, in quo illæ coalitæ formæ delitescunt, diversa externa accidentia figuram illam circularem variare queunt, ut in plurimis illud observatur vegetabilibus. e. g. in seminibus pluribus uno alveolo reconditis, in bulbis, leviori modò læsis & contusis, undè diversi postea flores & fructus emergunt; sed præcipuè in partu gemello idem non rarò observatur, ita ut illud recensere opus non sit. (3.) Glandularum tumores & morbos deformes quis nisi in re medicâ planè hospes ignorat, ubi involucri illa, succo flatulento aut acri humido turgida superficiem altam & montosam vel planè duram reddunt, ut in solivatione &c. plus quam satis patet? (4.) Fatua & inertia hæc involucria existerent, nisi prout Chymici loqui amant, fermentativo motu instruerentur secundum partes suas fluidas,

(Quas ego tamen pro maximâ sui parte in propulsivo motu acquiescere autumo) ut expansionem acquirant, & liberius de loco in locum propulsæ ubique explicationem efficerent, & hic illic benè figuratas particulas Salinas, Terrestres, & Aquosas, deponerent tam ad nexum partium solidiorem faciendum, quam ad augmentum illarum & dilatationem procurandam adjuvantibus post tergum denuò subsequentibus patuculis, ad illam formam per circumvolutiones varias reducendis, quæ vegetatio æque in bonâ quam in malâ corporis figuratione, tamdiu persistat quamdiu nulla adest interruptio vera canalium, quæ si hic illic accidat, statim vitium in figura & motu sequitur. (3.) Constitutio tenera primæ corporum formæ mirum in modum vacillat, sed non semper eousque, ut planè destruat, verum potius ut in aliam transeat consistentiam, vasis & superficie alio modo dispositis, à succo extrinsecus accedente nimium oppletis, attamen cohærentibus, & in unam massam conglobatis, quæ vitia aliquando monstra, sed præcipuè ubi quasi conquassatæ & in debito modo apertæ fuere glandulæ, & vasa fibrosa, Molas producent.

V.

Nunc ad ipsam Molæ definitionem transimus, in quâ an præcedentia postulata locum habeant, examinabimus. Mola est rudis & inordinata congeries massæ carnosæ & venosæ, fungi instar in utero conceptæ, vita vegetativa per semen virile præditæ.

VI.

Quoad interruptionem ordinis hujus machinæ fabricandæ, eam adscribimus non errori facultatis formatricis, quoniam ille error tantum à nobis observatur, sed non à natura committitur: Nullibi enim illa errat, verum leges sui motus perpetuò prosequitur, nec monstrosa producta exhibet, nisi respectu aliorum corporum. Hinc deformitatem illam ab ipsis ovi muliebris

bris (Embryonata[m] malis lineamentis instructam figuram continentis) fecundandi, situ, oriri præsupponimus: sive illa constitutio in ovario, Tuba Fallopiana, utero, &c. jam tum præextiterit: Sive in ipso congressu semina exæstuantia aliqua vascula disruperint. Sive ubi in mutuum amplexum ruentes particulæ Salino sulphuræ, in feminibus velocius jam agitatæ, nimis arctam mutuorum pororum & meatrum repletionem iniverint, undè, densa & non spumosa vel rara corporum consistencia ut subsequatur necesse est: vel tandem, ubi inordinate fluitantes acciores particulæ, qua data via ruunt, & per varios illicitos tractus, cavernulas, & cuniculos sibi effodiunt, undè quantum illicite viæ aperiuntur, tantum aliæ deprimuntur. Ex hisce confusus illius molis ordo, qui postmodum eidem semitæ insitens ab aliis supervenientibus non modo fovetur, sed & augetur, ut post hac latius.

VII.

Quamvis in definitione fungosam nominaverimus conceptionem, non tamen quis inde præsupponat, nos excrescentias, Scirrhos &c. hisce annumerare. Sed prout fungi rudiora & minus egregiè delineata sunt vegetabilium partibus exterioribus adnata, in omni fermè parte sui similia, per aliqualem duritiem ligna, per flexibilitatem & mollitem folia, per raritatem spumosos flores, tandem per conglobatam figuram fructus, & semina repræsentantia; sic etiam in Mola (quam primo in utero concipi, & non adnasci statuimus, pari ratione, ut omnes fœtus ex suo modo figuratis ovis) omnia hæc observare licet. Ibidem etenim carnea, membranosa & venosa cernitur substantia ossium disparitionem durities sæpius recompensat, quæ simul cum visceribus conquassata succorum transitum citra debitam modificationem permittere debuit, undè ex confusa succorum diversorum mixtura, solidior & durior illius corporis tuberculo & fungo similis informis massa producta fuit.

VIII. Con-

VIII.

Conceptio & imprægnatio absque virili semine ut fiat contra naturam animalium est : in eo namque vivifici spiritus & moleculæ, tam ad motum debitum conciliandum, & vasa aperienda, quam ad primum nutritionis (si ità loqui liceat) vel potius confirmationis partium minimarum gradum acquirendum, delitescunt, posteaque instar automatis motum illum continuat ob rationes superius allatas. E molarum classe igitur eliminamus adnascantias, Scirrhos & reliqua uteri duriora & timuda incommoda: quæ potius ex spontaneâ disrptione & læsione vasorum ut & extravasatione humorum per ossium, fibrarum, membranarum mala colamina succulenta in callosam duritiem facessere coguntur.

IX.

Incommoda, quæ ipsi delineationi ovi in primordio contingere possunt, jam delineavimus, restat ulterior de ejus vita vegetativa inquisitio, quæ mirum in modum augeri vel minui potest accessu vel defectu corpusculorum malè aut benè figuratorum. Vegetatio est motus & accretio corporis terminis propriis descripta ob rationes in primâ thesi datas. Vitiatur (1.) ubi defectus est humoris Salino terrestris Aquosi ritè elaborati, & poris illius corporis proportionati, undè vel ingressus negatur, vel læsiones manifestæ fiunt. (2.) Ubi abundantia & subtilitate nimia peccati; prior enim oneri, cum & partes molliores nimis distendit, posteaque dilacerat, vel si exteriorem occupet superficiem, premit & comprimit sensimque hoc modo undulantes quasi factæ partes conquassando in pulpam Leviozem rediguntur indigestam formam recipientem. Posterior nimis patulas reddens vias succos ultrà citraque movendo confundit, ima ut dicitur supremus micendo & omnia perturbando, quo motu semel impresso figura vitiata non solummodo permanet, sed & incongruæ, per meatus illos admissæ, particulæ, consisten-

stentiam alterant. Reliqua foetui jam bene delineato supervenientia incommoda hujus loci non sunt, cum rarius totaliter ita figura deleatur, ut vestigia planè aboleantur; sed potius monstruosam acquirunt formam, non solummodò ab imaginatione læsâ sed & à compressione uteri mulieris gravidæ, hanc vel illam figuram imprimētis molli foetui, ut & à particulis malè determinatis copiosius illuc affluentibus &c. Quæ omnia illustrare ratiociniis & experimentis ultrà dissertationis metas excurrerent. Nam imaginationis & phantasiæ directiones magis à corporeo situ & motu determinari, & modificari, quàm à mentis ratiocinantis iudicio dirigi, demonstrare possem, si tempus & otium permitterent, adeoque passiones animæ dictas corporeis umbris, diversas figuras repræsentantibus potius esse attribueudas: sed ad rem.

X.

Ex antedictis hanc igitur conclusionem quoad Molæ productionem statuimus, Molam ex ovo jam malè figurato vel figurando procreari iisdem legibus, ac omnia corpora ex mutuo congressu maris & sceminæ generantur. Attamen nolim omnibus experiētiis in tantum refragari, ut nullam Molæ speciem in Virginibus & Viduis castis admitterem, sed multum differentis à veris Molis figuræ, præcipuè internè si exactius observentur. Externa enim superficies ab ipsius uteri situ &c. eodem ferè modo adaptari poterit, imò quamvis in principio adnatæ fuerint partibus uteri excrescentiæ, illæ per vehementiores corporis agitationes, affluxum humorum cellulas dilatantium & debilitantium, ut & per medicamenta assumpta acriora, ad eundem finem conspirantia divelli potuere &c. Attamen hæc sunt de rarè contingentibus, ideoque valdè parum prostituti floris virginibus talia patrocinantur; Nec cum Paracelso homunculum ex solo virili semine ritè digesto vel exaltato fieri posse autumamus, sed prout è sale nunquam vegetatio ulla observatur, nec etiam è sola terra densiori germina in æternum speranda sunt, nisi illa duo nempe saltamquam semen virile, terra tanquam Embrio

brio figuram instructus, concurrant in mutuos sinus, excipienda in utero seu matrice Aquosa, fovenda & exaltanda per materiam subtilem. Hæc quoad productionem sufficiant, restat, ut ad differentias, ex historiis, Experimentis nempe ipsis, petendas transeamus.

X I.

Differentiæ notabiles sæpius in Molis observantur: prout enim rara in diversis hominibus eadem super faciei organorumque delineatio observatur: Sic etiam tam ratione loci motus interni humorum prædominantium vario modo illas partes afficientium & disponentium & ovorum diversimodè jam fabricatorum variæ procreantur Molæ. Hisce non minimam insuper ansam præbent retardationes & moræ diutinæ, quas contrahunt in utero arctius clauso & obstructo, undè abluvia & incrementa acquirendo, sensim ab illis sese insinuantibus particulis, non satis in rudi illâ massâ digerendis, attenuandis, deformem magis acquirunt figuram: accedit ratio loci melius vel pejus figurati, cujus idæa tanto altius imprimitur, quanto majorem distensionem acquirit, adde succorum ad uterum & per ipsum fluitantium hætenus majorem ac majorem stagnationem & depravationem; qui lege naturali hoc modo ad dissolutionem partium Salinarum imperium postea exercentium, tendunt: quod satis superque in Chymicis patet experimentis. Hinc confusus, attamen in suâ confusione diversus ordo emanat. Nam corpuscula diversimodè concussa per varias circumgyrationes in canaliculis circa valvulas, glandulas, similesque partes diversimodè retardata, commota, atque elaborata planè in plerisque suis minimis particulis solidis differre Tyroni Chymico-Physico plusquam satis constat. Ab hac varietate corpusculorum solidorum fluido innatantium diversa oriri menstrua seu liquores Salino-terrestres Aquosos nobis ad oculos vegetatio, fermentatio, Putrefactio & destillatio ostendit. Imò quid non sola maceratio & digestio solidi in fluido potest? hinc innumeræ enim metamorphoses corporum ortum desumunt, de quibus passim omnes Medici nobiliores Chymici certatim disserunt, inter quos
non

non minimum meretur locum *Laugelottus* in medicis & Chymicis æquè celebris. Omnia insuper in hoc macrocosmo Phænomena hisce modificationibus miras suas variegationes debere, Tircia cæcior ut & mencis egregiè ratiocinantis musarumque impositos, solus negare poterit. Vid. Autores.

X I I.

Signa diagnostica satis difficilia ut plurimum existunt; differentia enim inter veras & spurias imprægnationes, primis præcipuè mensibus, vix ac ne vix quidem clarè & distinctè percipiuntur. Menstrua enim suppressa, humores ichorosi in uterum delapsi, seri extravasati, tumidæ retentiones, melancholicæ imaginationes terrificæ, quæ succorum motum circa illam regionem augere possunt, etiam in gestationis & motus falsa signa promunt: Adde Molarum cum fœtu naturali congestationem, ubi duo ova diversimodè figurata, aut simul aperiuntur vivifico semine masculino aut diverso coitu jam præexistente naturali vel deformi fœtu ibidem generentur explicanda, & motu vegetativo imprægnanda ovula. Hæc ità nominare mihi liceat, quoniam in viviparis & oviparis animalibus illa multò minori mole præexistere statuo, in fœcundatione quàm in exclusione. Hinc ob incongruè juxta se invicem posita corpuscula, mirum in modum immobilior duriorque informis massa, foëtum benè figuratum afficit premendo, fricando, aut succos non bonæ notæ existentes communicando: sed quoniam de Mola hic nobis tantum sermo est, ideò de illis supersedebimus ulterius inquirendis. Non rarè etiam ipsa menstrua debitè fluentia observantur in gravidis, tam Mola quàm fœtu naturali instructis.

X I I I.

Signa communia fœminæ gravidæ igitur, & hic pro tempore locum tenere possunt: Nempè cibi fastidium, nausea, appetitus varius, menses obstructi, coloris faciei mutatio &c. Diffe-

runt autem plerumque medio gestationis tempore, ubi motus & figura vitiata sese manifestant, lac nullum, sed potius serum aliquod Salsum, quod in Virginibus bis observavit *D. Jacobus le Mort* Præceptor, ac studiorum meorum Promotor, ad aras usque colendus in suâ Praxi, una tredecim, altera septemdecim annorum existentibus, quibus menses nondum fluxerant, Symptomata insuper graviora ut plurimum ingruentia, quam in veri fœtus gestatione, nempe virium collapsus, Respiratio difficilior, dorfi & inguinum dolores, ultimò gestationis tempus, sæpius ultrà modum protractum, ita ut in tota aliquando vita nunquam ea liberentur, partusque valdè molestus. Hæc incommoda, & signa quare talia Molam & non fœtum concomitentur sequentibus ratiociniis enucleabimus.

X I V.

Primo occurrunt signa communia, quæ & hic locum capere debent, præter alias ob duas præcipuè rationes (1.) ob humorum circa uterum jam obsessum alterationem situ nempe ipsius uteri alio modo sese disponente. (2.) Ob spirituum animalium interceptum cursum, aliamque determinationem circa illas partes, qui postmodum communicati alterationes varias circa reliquos humores efficiunt. Concipiamus enim poros & meatus rectilineos majores, rotundos, tales etiam transmittere modificatos humores, quibus spiritus proprii interfluunt; hi, quamdiu sphericis occurrunt particulis, blandè & amicè iisdem permiscuntur, vel juxtà se invicem sine turbatione pergunt, undè motus seu circulatio blanda, naturalis dicta. E contrà, ubi pori illi rectilinei ampli & rotundi nimis in longum extenduntur & contrahuntur à mole aliquâ incumbente, partesque illas premente, vel ubi interstitia pororum & meatuum hic illic replentur, statim figura illa non solummodò vitiatur, sed & influxus humorum tardior eorundemque manifestæ mutationes occurrunt. Hi igitur jam in suâ figura alterati humores, ratione nempe terræ & salis spiritus animales, ex illis cum materia subtiliori conflandos, pervertunt, & alterant. In occurso igitur diversissima
jam

jam figura forſan quadrata oblonga præditorum ſuccorum cum aliis ſphæricis luſta ut plurima naſcatur extra omne dubium eſt, ubi ſimul ſe invicem deſtruunt, vel in mutuos amplexus ruunt, utroque modo particulas heterogeneas pariunt toti corpori noxias. Ex hiſce præcipuè cauſis gravidarum naturalia incommoda oriri abſque ullâ hæſitatione, cum hæc Mathematicis innitantur veritatibus, pronunciamus, quæ ulterius proſequi ultrà harum pagellarum terminos excurreret.

X V.

Signa peculiaria Molarum geſtationi præſertim convenientia ex eodem fonte oriuntur. (1.) Quamdiu enim liber aliquis tranſitus per intumeſcentem ſeu vegetantem Molam remanebat, tamdiu mollior adhuc & flexibilior ejus erat maſſa, ita ut pro parte ſeſe accommodaret humoribus & utero, prout tenelli arborum rami, in quaſcunque figuras plicatiles; verum poſt incrementa ſolidior pororum & meatuum conſiſtentia, non niſi ſui generis modificatos halitus & ſuccos transmittens, tantò pejora ſymptomata & ſigna producit, quanto magis à ſtatu & conſiſtentia naturali deſectunt, poſt mutuam particularum impetum & occurſum. Hinc facilè concludi poteſt, differentes in figura Molas diverſa, mitiora, aut vehementiora incommoda debere producere, ut Hiſtoriæ illud notant. (2.) Maſſa hæc incondita, totum ventrem æqualiter nimis dilatans ob ruderofam & obtuſam figuram ubique premens, & partes vicinas diſtendens, moleſta sæpius reſpiria ob anguſtationem vaſorum, nimis in longum protractorum, efficit; quod ſufficienter in Aſthmaticis ſupinè jacentibus patet. (3.) Incondita denſior ſtructura, minori ætherea fruens aura, gravativum quoddam pondus iners procreat, utero & toti corpori moleſta, undè, cum per ſe moveri nequeat, matricis motui tantum obedit, & hoc modo in diverſas partes trahitur ſecundum jaſtationes vel poſitiones corporis, ſecus ac fœtus, qui motu etiam proprio gaudent, plerumque circulari, ab infima ad ſummam uteri partem vergente.

(4.) Lactis defectum inde deducendum suppono, quoniam foetus naturalis Chylo perfectiore in lac vertendo vitam suam vegetivam sustentat, ideo plurima debito modo figurata effluvia, & humores modificati, sursum è tenello foetus corpore ad lymphaticas pergunt partes, qui copia accrescentes, lege motus sui totum corpus pervadunt, & primò alterationes quasdam imprimunt, postmodum poros & meatus mamillarum subeundo, tanquam menstruum (liceat Chymicorum vocabulo uti) aliquid appropriatum claustra ibidem referant, magisque patulas illas vias reddunt, undè lactis influxus continuus servatur. Hanc lactificationem, si ità loqui liberum sit, ex hisce rationibus debere fieri, testantur foetus ipsi lacte jam gravidi illiusque tantummodo productionem grandiori & benè formato jam existente ipsius corpore. Alterum vero lactis fictitii, seu potius feri falsi generati vitium existit à nimis præcipitata lymphæ, à sale Acidiori ibidem deposita, ut patet in experimentis Boyleanis super lympham, albumen ovi &c. quæ inter alia innumera, mihi videre & perscrutari licuit apud suprâ nominatum virum Celeberrimum D. Le Mort, quorum aliqua non semper cum scriptis Philosophi Acutissimi conveniebant. Hisce igitur in Mola deficientibus modificatis exhalationibus, ut lac etiam deficiat in mammis, necessum est. Prout enim simile tantum simili gaudet, porisque proportionata debeant esse salia & corpuscula terrestria, sic etiam in hoc casu. Sed de his in præsentiarum satis. (5.) Gestationis tempus hic incertum, quoniam pessima figura globosa, uteri collo non ità facile adaptatur, ut egressum facilem præbeat; humorum liquidiorum defectus non ita lubricas neque molles reddens illas partes majorem adhuc difficultatem parit, tandem immensam in molem congesta utero illam ferre mulier, maximâ cum sui corporis molestiâ, ruinâve ipsa cogitur &c.

X V I.

Prognosis, quamvis in hoc casu incerta & dubia, attamen plerumque mala pronuntiatur ob rationes superius allatas. Vitiatus enim corporis succus vires prostermit, indigesta & rudis massa ad separationem & exitum inutilior partes ubique gravat. Hęc incom-

incommoda tanto majora mala præfagiunt, quanto ipsa Mola diutius in utero moram trahit, & incrementa acquirit. Si conjuncta foetui existat naturali interitum vel noxam aliquam ipsa communicat, imò exclusionem sæpius difficiliorem reddit.

XVII.

Ad tria igitur potissimum signa hunc casum reducemus. (1.) Malum omen exhibet uteri frigus, minorque motus excrescentis licet Molæ, undè menstruorum & excrementorum suppressio, valdè incommoda gestatio & succorum impuriorem generatio, semper in pejus matrem trahunt. (2.) Pejus est si œconomia totius corporis jam ità turbata existat, ut valetudiuaria non solum, sed & morbosa fiat, nempe hydropica, summè melancholica, icterica, nephritica &c. cum hæc ruinam illius machinæ minitentur ob rationes superius recensitas, præsertim, quoniam Medicus vix illas vias & vestigia delere possit, per quæ illi succi malè conformati suas imperfectiones acquirunt. (3.) Pessimum est, ubi ultra mensem undecimum perstat Mola, quoniam ad aliquot sæpius annos dein commoratur: imò vasta sæpius moles uteri spatia non solum occupans observatur, sed & ejus parietibus seu lateribus adhærendo divelli sese non patitur, præcipue si una existat carnea massa. Dysenteria vel sanguinis fluxus immodici ob acrimoniam humorum, aut vasorum aliquorum anastomosis violentam, pessima etiam, & lethalia signa pronuntiant in debilitato jam corpore.

XVIII.

Quamvis omnis Mola sit mala & aliquo modo semper periculosa teste Divino Sene, existat: Attamen non uno eventu tristi infelices reddit suas matres. Minus igitur periculosa, si nutrimento negato maturè extenuetur Mola: si leviora tantum incommoda exhibeat: Si in frustra planè secernatur, hic illic coherentia: Si antè sextum mensem à Medico dignota, Curæ facilio-

faciliori auscultet: Si mense tertio aut quarto excludatur, quamvis non sine cruciatu & doloribus: Si vegeta perficitur Mater, Melancholiæ & otiosæ vitæ minus dedita. Ex hisce igitur omnem salutis spem conclamatam nondum esse sufficienter patet, quæ solertis & industrii Medici & Chyrurgi ingenio & manu ut plurimum acquiri potest, ut in sequentibus apparebit.

XIX.

Curatio difficillima sæpius existit, ob superius datas rationes; verum omnia tentanda prudenti Medico, ne patiens incidat in desperationem, vel morbus incrementum nimium acquirat. Tria autem summè observanda in adhibitione medicamentorum, primo ægræ status quoad proprium corpus tam fluidum quam solidum. 2. Magnitudo Molæ illiusque ætas motus & figura 3. Excretiones retentæ vel in majori copia & extraordinario modo depositæ. Quoad primum, non semper Medicus ipsam morbi causam aggredi debet, aut potest, cum tot sint incommoda in aliis locis, & humorum conditio in tantum alterata sit, ut liberum agendi medicamentis modum denegent, imò sæpius planè alias actiones ipsis imprimant summo cum periculo ægrotantis. Ideoque humores primò corrigendi, partes corroborandæ; Acida austera, si quæ sint infringenda, ut illis postea impedimentis sublatis, tutior & facilior remediorum copia ingressum ad ipsa penetralia mali obtineat. Quod secundum attinet, ignorantiam Medicus suam propalaret, si longa mora & vita diutina ad summum excretam Molam medelis suis solis expellere sese posse crederet, præcipuè ubi duriorum & solidiorum consistentiam acquisiverit: in tali enim casu refocillantia & palliativa in usum trahenda, vel saltem ea, quæ ab ulteriori detrimento, quantum possibile, corpus præservare possint, & ab augmento nimio Molam detinere. Manus enim & instrumenta Chirurgica hic maxime valent, quam tota remediorum potabilium caterva. Quod ad tertium pertinet, summo nisu conandum, ut excrementa libere deponantur, quoniam fæces reten-

tæ duplex incommodum pariunt, nempe propriarum viarum obstructionem & distensionem, vicinarumque angustationem, spiritus itidem resoluti ex illâ putredine, altum petentes, proximis præterfluentibus permixti particulis, acridinem manifestam communicant, illas exasperant, partesque solidas pungendo & vellicando irritant, undè mirum in modum œconomia corporis animalis perturbatur & læditur. Ubi verò excretiones nimis acres & copiosæ existunt, illa non statim adstringendæ sed blandis oleosis, mucilaginosi & balsamicis, alcalicis medicamentis sunt leniendæ, involvendo nempe particulas acres salinas peccantes, eas sensim expellendo, ut hoc modo patulæ & lubricæ permaneant viæ.

X X.

In medicamentorum administratione duo observanda veniunt, vires & usus. Vires debent esse convenientes patientis viribus, undè à minori potius dosi incipiendum, sæpiusque illa repetenda, ut hoc modo figuram & efficaciam suam imprimere possit massæ sanguinæ, quæ ad abditiores recessus penetrans suum Characterem ubique inducit, adeoque statum alterat in melius. Violenta remedia, Herculeæ dicta nonnisi post debitas corporis, qua fluidi, qua solidi, præparationes exhibeantur. Alias enim maxime turbata mixtura horrenda non rarò symptomata in suâ exestuatione producit; hinc Lypothymie, Dysenterie, Hæmorrhagiæ violentiæ per aperturas vel disruptiones vasorum plerumque ortum trahunt. Rejicienda igitur in principio Diuretica acriora & vesicantia, ut Cantharides, & infecta acri sale prædita, fortiora sursum aut deorsum purgantia ut Helleborus, Euphorbium; quæcumque vomitoria per artem Chymicam parata, & reliqua illius farinæ, quæ motus tumultuosos in miserè afflicta jam republica excitare valent; hæc tantum inservire debent ubi status placidior maxime firmatus est humorum, & unanimiter conspirare possunt ad extirpandam aliquo modo jam & debellatam Molam. Usus non semper unus idemque alia enim

in halitu, vel in substantia per os, alia, in ipso collo uteri, ut pessaria, recipiuntur. Notandum autem maximo cum emolumento fumigationes vel pessaria adhiberi, immediatè antè assumptionem medicamentorum uterinorum, hoc enim modo irritatæ illæ partes spiritus animales & succos præcipuos illuc evocant, & remedia adhibita hoc modo ad illas partes determinantur, ut feliciorum successum præbeant. Neutiquam verò pessaria vel fumigationes in usum accersendæ, nisi post humorum emendationem, ut spiritus illuc copiosiores fluere possint ad illorum efficaciam stimulantam.

X X I.

Primum igitur ordinem occupare debent massam sanguinis corrigentia quæ in hoc casu usum eximium obtinent, utpotè quæ ferrosos ad acidum declinantes humores absumunt per levem diaphoresin, & alcalicam præcipitationem, ut & per dilutionem si crassior & tenacior fuerit ejus consistentia. Hæc in ligno Guajaco, Sassafras, Sarsaparilla, China, Croco & similibus repiuntur: formula se quens tam in modo utendi quam in viribus mihi maximè arridet.

℞. Lign. Sassafr. ℥ij.

Rad. Sarsapar. ℥iij.

Liquirit. ℥j.

Curcum. ℥ij.

Croc. ℥ss.

Salv. p. j. M.

Grosso modo contusis & conscissis fiat infusio cum aqua communi fervente, prout herba Thee extrahi solet, eodemque modo absorbeatur, semel aut bis de die illud continuando. Corroborantia, id est talia medicamenta, quæ solutionem continui non solum præcavent, sed & quæ figuram proportionatam nostris succis & humoribus nutritivis obtinent, ut defectum refarcire, & deflectentes à quacunque causâ retinere, vel reducere integros possint

possint hujus notæ sunt Diætetica ex alimentis Euchymis, ut carnes ovillæ, vitulinæ, Gallinacæ &c. Milium, Hordeum mundatum, & hujus generis alia, superbibendo parum vini generosi ad refocillationem virium, & fermentationem augendam: Pharmaceutica è conservis florum & foliorum tenellorum vegetabilium blandâ adstrictione, & particularum molliori consistencia, in succulentam pulpam reducenda præditorum, uti sunt Conserva Menthæ, Melissæ, Rosarum, Calendulæ, rosmarini Violarum &c. quæ in hunc finem & non in alium à Medico præscribi poterunt ad alios enim usus nimis debiles earundem actiones existunt. Animi affectus ad lætitiã induciti non minimum inter corroborantia locum possident, quoniam violentæ corporis concussiones hic pessimæ, statum humorum debitum invertunt. Moderata & alterna requies corporis hisce etiam annumeranda; spiritus enim hoc modo placidi remanent, qui aliàs in furorem vertuntur aut fuga pereunt.

XXII.

Corroborantibus subjungemus Cardiaca, quamvis illa duo sæpius in uno tertio convenient. Ea mihi Cardiaca nominantur quæ tenui suo sulphure & blando sale nervos demulcere, ventriculum adjuvare, Capitis, uteri, Cordis, cæterarumque partium principum functiones sufficienter instaurare, & fermenta acria debellare possint. Undè Cardiaca possunt dici stomachica, Cephalica, Uterina &c. id est talia, quæ harmoniam & consensum partium conservant lenissimooctu inducto ut sunt Melissâ, Cortices citri, aurantiorum, Cinpanomi, Cassia lignea, Macis, Nux Moschata &c. Ex hoc censu autem eliminamus acriora quæ non tantum motum levem communicant tam odere quam sapore, sed etiam fervidum incitant & imprimunt humoribus æstum aut tumultum.

XXIII.

Tandem in melius disposito corpore ad ipsam Molæ eliminationem Medico pergendum. Fortiora hic requiruntur remedia, ut motus nempe violentior communicatus ad partes illas pertingat. Primo post generalem factam evacuationem per purgantia, quorum duas aut tres formulas sursum vel deorsum operantes hic opponemus.

℞. Infusionis vitr. Antim. ℥iſs.
Tinctur. Contrajerv. ℥ſ. M.

℞. ꝑij. vit. correct. gr. v.
Oleum Sabin. gutt. ij.
Conserv. Ros. pall. ℥j.
M. F. Bolus.

℞. Extract. Hellebori nigr. ℥ſ.
Brion. gr. iv.
Gutt. gamb.
Res. agarici aa. gr. v.
Trochisc. Alhandal. gr. ij.
Oleum Mac. stillat. gutt. ij.
M. F. L. a. Pillul. No. vij.

Ad specifica dicta uterina properandum quorum sequentia sunt, Castoreum, Sabina, Ruta, Artemisia, Borrax, Cyperus rotundus odoratus Dictamnus albus, Succinum, Myrrha, Pilulæ fœtidæ, Pulvis ad partum difficilem D. Wedelii, Essentia uterina D. Michaëlis, Pulvis uterinus B. D. Lossii Præceptoris mei olim Wittebergæ fidelissimi, Aqua Antihysterica Amstelodamensium, Hiera picra Galeni &c. Ex his præparata extracta Salia & Olea, ut Spir. Sal. armoniaci. Oleum succini Sal volat. Oleosum uterinum &c. Formulas earundem sequentes hic exhibebimus, quarum ulteriorem descriptionem & numerum apud Auctores passim reperire poterit Curiosus Lector.

℞. Aquæ

℞. Aquæ ror. mar.
 Lavend. aa. ℥ij.
 Sp. Matrical. ℥j.
 Sal. armoniaci ℥ij.
 Oleum Lign. Sassafr. gt. v.
 Sabin. gt. ij.
 Tartar. vitriolat ℥℥.
 Rad. Contrajerv.
 Cyperi rotund. odorat. aa ℥℥.
 Syrup. de artemis. M.
 De hac Mixtura capiat ægra singulis 2. horis
 Cochl. j.

℞. Rad. apii.
 Diſtamn. alb.
 Polypod. quern. aa. ℥℥.
 Scorzoner. Hiſp. ℥j.
 Sem. dauci vulg.
 Nepeth. aa. ℥ij.
 Rut. ℥j.
 Fol. ror. mar.
 Matricar. aa. Mj.
 Tartari crud.
 Salis Tartari aa. ℥ij.

Conciſ. & Contuſ. macerentur in Vino Rhenano & Aqua
 comm. aa. per hor. 2. poſtea coqu. in MB. clauſo vaſe ab
 igne remoto decocto adde

Lign. ſaſſafr. ℥vj.
 Rad. cyper. rotund. odorat. ℥ij.
 Contrajerv. ℥ij.

Refrigeratus dein liquor coletur cujus ℥xxiv.
 permisc.

Sal. volat. uterin ꝑj.
 Spir. matricul. ꝑß.
 Syrup. stæchad. ꝑij. M. F. Apozema.

Hujus decocti ægra capiat ꝑj. l. alteram 4 de die.
 Pulvis seqq. fortissimus est ad foetum, Molam, & secundinam
 expellendam:

ꝙ. Croc. Martis. aperient ꝑß.
 Cantharid. rite ppt. gr. iij.
 Sabin.
 Borrac. Venet. aa. gr. xij.
 Castor. gr. vj. M. F. pulvis. pro una dosi.

In Vehiculo convenienti semel aut bis de die urgente necessitate
 propinandus. Reliqua pro lubitu conficere poterit Medicus.

X X I V.

Instante exclusionis tempore clyster ex acrioribus stimuli lo-
 co injiciatur seqq. l. similis

ꝙ. decoct. ex herb. uterin. & cephal. dictis fact. ꝑix.
 Bryon. ꝑij.
 Euphorb. ꝑß.
 Mell. anthosat. ꝑj.
 Sal. Armoniaci. ꝑiv. M.
 F. Clyster. statim injiciendus.

Postea fumigationes adhiberi poterunt, optima mihi seqq. vi-
 detur.

ꝙ. Spir. Salis. armoniaci ꝑß.
 Vini Uterin. ꝑvj.
 Oleum rut.
 Sabin. aa. gt. xij. M.

Inden-

Indentur phialæ oblongi colli cujus extremitas collo uteri imponatur adhibito inferius leni calore sic vapores ascendentes uterum ad majorem aperturam stimulabunt. Quæcunque insuper fale volatili prædita prunis imposita & per tritorium in vulvam excipienda ferè idem præstant, ut unguæ, cornua, plumæ, ossa & simil. Pessaria ex solo sinapi & urticæ semine cum parva quantitate Euphorbii, aloes sufficiunt. Fetus & balneatio hic etiam valdè conducit ut molles & glabras reddat partes. Hæc si irritò successu tentata sint ad Chirurgicas manuales operationes & instrumenta transeundum est; Si verò illas tanquam nimis violentas abhorreat Medicus & ægra, lenioribus & palliatis tantum insistere cogitur, donec Deo Opt. Max. aliter visum fuerit, cui soli sit Laus & Gloria sempiterna.

F I N I S.

